

دموکراسی بدون دموکرات‌ها؟

هندريك تُس
ترجمه مھدی تدینى

دموکراسى بدون دموکراتها؟
سياست داخلى جمهورى وایمار

بنگاه ترجمه و نشر
کتاب پارسه

سرشناسه: توس، هندریک، ۱۹۶۹ - م. Thoss, Hendrik
 عنوان و نام پدیدآور: دموکراسی بدون دموکرات‌ها؟ (سیاست داخلی جمهوری وایمار) / هندریک تُس /
 ترجمه مهدی تدینی
 مشخصات نشر: تهران: بنگاه ترجمه و نشر کتاب پارسه ۱۴۰۳
 مشخصات ظاهری: ۳۶۸ ص
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۵۳-۹۷۰-۰
 وضعیت فهرست‌نویسی: فیپا
 یادداشت: عنوان اصلی: Demokratie ohne Demokraten?: die Innenpolitik der Weimarer
 موضوع: آلمان -- سیاست و حکومت -- ۱۹۳۳-۱۹۱۸ م.
 شناسه افزوده: تدینی، مهدی، ۱۳۵۹-، مترجم
 رده‌بندی کنگره: DD۲۴۰
 رده‌بندی دیویی: ۹۴۳/۰۸۵
 شماره کتابشناسی ملی: ۹۸۰۸۷۲۰

■ دموکراسی بدون دموکرات‌ها؟

هندریک تُس / ترجمه مهدی تدینی

مجموعه ایدئولوژی پژوهی

آماده‌سازی و تولید:

بنگاه ترجمه و نشر کتاب پارسه

طراحی گرافیک: پرویز بیانی

چاپ و صحافی: بوستان کتاب

نوبت و شمارگان: چاپ اول ۱۴۰۳، ۱۱۰۰ نسخه

همه حقوق چاپ و نشر برای بنگاه ترجمه و نشر کتاب پارسه محفوظ است.

هرگونه اقتباس از این اثر، منوط به دریافت اجازه کتبی از ناشر است.

بنگاه ترجمه و نشر کتاب پارسه

تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخررازی، خیابان شهدای ژاندارمری شرقی، پلاک ۷۴.

طبقه سوم، تلفن، ۶۶۴۷۷۴۰۵

parsehbookpublication@gmail.com

@ketabeparseh

هندریک تُس (۱۹۶۹)

این تاریخ‌نگار آلمانی در سال ۲۰۰۲ در دانشگاه کیمیتس آلمان به درجهٔ دکتری رسید و در همین دانشگاه نیز در کرسی «تاریخ اروپا در قرن نوزدهم و بیستم» تدریس می‌کند. او کتاب‌های دیگری هم نگاشته است، از جمله دربارهٔ تاریخچهٔ مرزی در دوران جنگ سرد.

تقدیم به زہرہ
خواہر نازنینم

فهرست

- یادداشت نویسنده بر ترجمه فارسی ۱۳
- یادداشت مترجم ۱۷
۱. مقدمه ۲۳
۲. شکل‌گیری جمهوری آلمان — پایان و آغازی دوباره ۲۹
- آشوب‌ها در نیروی دریایی و انقلاب نوامبر ۳۶
- بازسازی سیاسی ۴۴
- قیام ژانویه و انتخابات مجمع ملی ۵۱
- قانون اساسی رایش — نوآوری در کنار نقص‌های ساختاری ۵۹
- بحران در عرصه سیاست داخلی زیر سایه انزوای بین‌المللی (۱۹۲۳-۱۹۱۹) ۶۶
- احزاب و جریان‌های سیاسی ۷۳
- افسانه «خنجر از پشت» و کودتای کاپ-لوت ویتس ۷۸
- انتخابات مجلس و رادیکال شدن فضای سیاسی کشور ۸۶
- مسئله گرامات جنگی و «سیاست تمکین» از سوی آلمان ۹۱
- مبارزه رور و تورم ۹۸
- افراط‌گرایی سیاسی در سال بحرانی ۱۹۲۳ ۱۰۵

۱۰ ■ دموکراسی بدون دموکرات‌ها؟

۳. «دههٔ طلایی ۱۹۲۰» - از خیال تا واقعیت ۱۲۱
- انتخابات مجلس ۱۹۲۴ در میدان تنش‌های سیاست خارجی ۱۲۳
- از ابرت به هیندنبورگ ۱۳۰
- سلب مالکیت از شاهزادگان و مناقشهٔ پرچم ۱۳۶
- دورهٔ ائتلاف بزرگ ۱۴۴
- مسئلهٔ ناوچه‌های زرهی و مناقشهٔ صنایع آهن و فولاد رور ۱۴۶
- سقوط دموکراسی در سایهٔ بحران جهانی اقتصاد ۱۵۰
۴. رایش و ایالت‌ها - تلاش‌ها در راستای اصلاح رایش ۱۵۹
۵. فرهنگ سیاسی ۱۶۹
۶. فرهنگ توده و نقد تمدن ۱۹۳
۷. نابودی جمهوری ۱۹۳۳-۱۹۳۰ ۲۱۱
- دورهٔ کابینه‌های ریاستی ۲۱۲
- انتخابات سپتامبر ۱۹۳۰ ۲۱۹
- اوج‌گیری حزب ناسیونال‌سوسیالیست کارگران آلمان ۲۲۲
- حکومت اضطراری برونینگ ۲۳۱
- سیاست‌های مالی و اقتصادی کابینهٔ برونینگ ۲۳۳
- بحران در دولت اجتماعی تحت الشعاع سیاست تورم‌زدایی ۲۳۹
- سقوط دولت برونینگ ۲۴۷
- فرانتس فون پاپن و کابینهٔ «تمرکز ملی» ۲۶۰
- «سرنگونی پروس» و انتخابات ژوئیهٔ ۱۹۳۲ ۲۶۵
- انتخابات ششم نوامبر ۱۹۳۲ ۲۷۲
- از پاپن به اشلاشر ۲۷۸
- پایان کار جمهوری ۲۹۰
۸. چرا نخستین دموکراسی آلمان به شکست انجامید؟ ۲۹۵

۱۱ ■ فهرست

۲۹۹.....	پیوست‌ها
۳۲۷.....	منابع مترجم برای پانوشت‌ها
۳۲۹.....	پی‌نوشت‌ها
۳۴۷.....	نمایه

یادداشت نویسنده بر ترجمه فارسی

کتاب‌های تاریخ جمهوری وایمار و مباحث علمی پیرامون دموکراسی اول آلمان تا به امروز چه در آلمان و چه خارج از آن با مقبولیت بسیار روبرو بوده‌اند. این وضعیت بیش از همه مرهون این واقعیت است که جمهوری وایمار با موجودیت چهارده‌ساله‌اش — از ۱۹۱۹ تا ۱۹۳۳، یعنی حد فاصل زمانی میان امپراتوری ویلهلمی و جنگ جهانی اول تا ناسیونال‌سوسیالیسم هیتلر — مسیر تکاملی ویژه‌ای را پیموده و حتی در تاریخ پررخداد و پرمنازعه قرن بیستم آلمان دوران خاصی را ساخته است.

در زمینه پژوهش‌های علمی، این علاقه‌مندی همیشگی به جمهوری وایمار در انبوهی از آثار منتشر شده بازتاب یافته است؛ آثاری که شمارشان از دست صاحب‌نظران نیز بیرون شده و می‌توان گفت در آنها به تک‌تک جزئیات پیدایش و فراز و فرود دموکراسی اول آلمان پرداخته شده است. این فرایند کار را به جایی رسانده است که روایت‌های کلی رفته‌رفته حالت مرور منابع به خود گرفته است. با وجود این، کتاب پیش‌رو می‌کوشد در بررسی خود، بر مدار پرسش‌های اساسی تاریخ سیاسی جمهوری وایمار بماند.

در این مسیر، پرسش‌های مربوط به سیاست داخلی، محور بحث را تشکیل خواهد داد و در مقابل، به جنبه‌های سیاست خارجی و فرهنگ تنها در حاشیه اشاره خواهد شد.

در دریافت عمومی در آلمان، همواره تصویری بسیار دوگانه از جمهوری وایمار ترسیم شده است. تصویری پر از آشوب، هرج و مرج و خشونت؛ هم در سال‌های بنیانگذاری جمهوری و هم در سال‌های زوال آن. چنان‌که می‌دانیم این جمهوری اصلاً نامش را از آنجا گرفته است که مجمع ملی مؤسسان قانون اساسی مجبور شده بود در سالن تئاتر شهر وایمار در ایالت تورینگن تشکیل جلسه دهد. در پی شورش‌های یگان‌های نظامی و تلاش‌های خشونت‌آمیز نیروهای چپ رادیکال برای براندازی [جمهوری]، نمایندگان مجمع ملی ناگزیر شتابان از برلین پر آشوب به وایمار گریخته بودند. از این منظر که بنگریم، جمهوری وایمار مثالی است برای دشواری‌های گوناگونی که پس از شکست نظامی در جنگ خارجی — در اینجا شکست در جنگ جهانی اول — و سپس در پی بازسازی ساختارها و نظام‌های حکومتی می‌تواند پدید آید؛ دشواری‌هایی که فضای عمل دولت‌ها را بسیار محدود می‌کند.

اما هم‌زمان در تصویر جمهوری وایمار رگه‌های پرننگی از تجدد نیز دیده می‌شود: این تجدد هم در تکامل مداوم قانونگذاری اجتماعی (سوسیال)، که از دوران امپراتوری ویلهلمی در اواخر قرن نوزدهم آغاز شده بود، نمایان است، و هم در شکوفایی پرهیاهوی همه‌اشکال و الگوهای بیان در هنر و فرهنگ معاصر.

این میدان تنش در طول چهارده سال دموکراسی اول آلمان، از آغاز تا پایان، تأثیری سبک‌آفرین داشته است. این در حالی است که سال‌های پایان جمهوری همراه بود با بحران‌های اقتصادی و اجتماعی و نبردی هم‌راه رادیکال‌تر میان ایده‌ها و خشونت‌ورزان چپ و راست در فضای عمومی. این شرایط

منجر به این شد که بسیاری از آلمانی‌ها از ارزش‌ها، ایده‌ها و هنجارهای دموکراسی رویگردان شوند و به بازیگران سیاسی‌ای روی آورند که نه تنها خواستار گسستی رادیکال با «نظام» [= جمهوری وایمار] بودند، بلکه برای همه آن مشکلات گوناگون و پرشماری که دامان کشور را گرفته بود، در پی راه‌حلی ساده و پایدار بودند. این رویکرد با تأیید بخشی از ایت سیاسی نیز روبرو شد؛ بخشی که — مانند پاول فون هیندنبورگ، رئیس‌جمهور آلمان — به نظر دغدغه‌شان «وحدت ملت آلمان» و رای مواضع سیاست حزبی بود. پیامد منطقی این فرایند این بود که در ژانویه ۱۹۳۳ قدرت سیاسی از راه مشروع و دموکراتیک به آدولف هیتلر واگذار شد؛ سیاستمداری که از قضا در زمره سرسخت‌ترین مخالفان این دموکراسی بود و در کم‌ترین زمان ممکن طومار جمهوری را پیچید.

در اینجا می‌خواهم از آقای مهدی تدینی بابت علاقه‌مندی، همت و آمادگی‌اش صمیمانه تشکر کنم که ترجمه این کتاب را از آلمانی به فارسی بر عهده گرفت و بدین‌سان آن را در دسترس خوانندگان ایرانی نهاد.

هندریک تس

کمیته‌س، ژانویه ۲۰۱۶